

УДК 343.2.7

Оксана Василівна ПЧЕЛІНА,

доктор юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0224-1767>

ЗАВДАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА ДОСУДОВИМ РОЗСЛІДУВАННЯМ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, УЧИНЕНИХ ГРУПОЮ ОСІБ

Кримінальні правопорушення, вчинені групою осіб вирізняються з-поміж інших протиправних діянь підвищеною суспільною небезпекою та складним механізмом учинення. Вказані риси таких правопорушень водночас відмічають не тільки специфіку механізму їх учинення, зумовлену їх груповим характером і відповідними способами кримінальних правопорушень, а й діяльності з їх виявлення, розкриття та досудового розслідування. Мова йде про те, що вказані ознаки кримінальних правопорушень, учинених групою осіб, повинні враховуватися впродовж усіх етапів кримінального провадження уповноваженими особами. При цьому особлива роль в цій діяльності відводиться прокуророві, який в рамках кримінального провадження на

його досудових стадіях з метою забезпечення ефективного вирішення завдання кримінального провадження, передбаченого ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), організовує та здійснює нагляд у формі процесуального керівництва.

Так, інститут процесуального керівництва досудовим розслідуванням є відносно новим у вітчизняному кримінальному процесу й був уведений з прийняттям нині діючого КПК України. Зокрема в ч. 2 ст. 36 КПК України законодавець наводить невичерпний перелік повноважень прокурора, якими він наділяється в рамках здійснення ним нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням. При цьому згідно з ч.1 цієї ж статті КПК України прокурор, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог цього Кодексу, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється [1].

Перед тим як визначити завдання і зміст процесуального керівництва досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень, учинених групою осіб, варто зазначити панівні в фаховій літературі підходи до трактування поняття та значення досліджуваного інституту взагалі, а потім з урахуванням специфіки виокремленої групи протиправних діянь навести авторське розуміння процесуального керівництва досудовим розслідуванням указаних кримінальних правопорушень і виокремити його змістовні складові.

У науці кримінального процесуального права зустрічаються різні підходи до визначення поняття «процесуальне керівництво», проаналізувавши які можна їх згрупувати наступним чином. Одні вчені ототожнюють вказане поняття з прокурорським наглядом за дотриманням законності в кримінальному провадженні, другі – відзначають його відокремлену роль і називають його самостійною функцією прокурора, треті – визначають його як одну з форм взаємодії між прокурором і органом досудового розслідування, четверті – пропонують вказану функцію закріпити виключно за керівниками органів досудового розслідування [2, с. 155; 3, с. 50; 4, с. 71–73; 5, с. 178–179; 6, с. 301].

На нашу думку, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням є однією з функцій прокурора, спрямованою на забезпечення ефективності кримінального провадження, яка безперечно реалізується як процесуальна форма взаємодії з відповідними органами досудового розслідування. Тобто з наведеного помітно, що досліджуваній категорії притаманні риси, які характеризують її як різносторонню, багатаспектну діяльність. Тому неможливо однозначно визначити сутність процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Проте жодних заперечень і сумнівів не викликає той факт, що процесуальне керівництво досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень

узагалі і тих, що вчинені групою осіб, відіграє важливе значення в гарантуванні забезпечення ефективного виконання завдань кримінального провадження.

З вищенаведеного можна дійти висновку, що основні завдання процесуального керівництва досудовим розслідування кримінальних правопорушень, учинених групою осіб, повністю співпадають із завданнями кримінального провадження, визначеними в ст. 2 КПК України, а значить полягають у захисті особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень; охороні прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження; забезпеченні швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура [1]. Щоб указані завдання досягти прокурор, здійснюючи процесуальне керівництво досудовим розслідування кримінальних правопорушень, учинених групою осіб, також вирішує проміжні завдання, які в криміналістичній науці прийнято йменувати тактичними. Зокрема, такі як: виявлення всіх співучасників протиправної діяльності; встановлення всіх епізодів протиправної діяльності, вчинених групою осіб; попередження протидії досудовому розслідуванню кримінальних правопорушень, а в разі її проявів – вжиття своєчасних заходів, спрямованих на її подолання.

Отже, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням кримінальних правопорушень, учинених групою осіб, є однією з функцій прокурора, спрямованою на своєчасне виявлення кримінальних правопорушень, учинених групою осіб, їх ефективне досудове розслідування, охорону прав, свобод і законних учасників кримінального провадження, на подолання протидії досудовому розслідуванню таких правопорушень, яка реалізується як процесуальна форма взаємодії з відповідними органами досудового розслідування.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.
2. Мірковець Д.М. Інститут керівництва досудовим слідством за проектом КПК України. *Проблеми реформування кримінально-процесуального та кримінального законодавства України*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Х.: ХНУВС, 2011. С. 152–156.
3. Тищенко С. Суб'єкти взаємодії сторони обвинувачення під час досудового розслідування. *Вісник прокуратури*. 2013. № 1. С. 49–54.

4. Бабкова В. Проблеми здійснення прокурором наглядових повноважень у формі процесуального керівництва під час проведення досудового розслідування. *Вісник Нац. акад. прокуратури України*. 2012. № 3. С. 71–73.

5. Юрчишин В.М. Місце і роль прокурора у досудовому розслідуванні та їх відображення в теорії, законодавстві і практиці: монографія. Чернівці: Вид. дім «Родовід», 2012. 289 с.

6. Голосов С.С. Процесуальне керівництво прокурором на стадії досудового розслідування. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 55. С. 300–307.